

Sremski Karlovci mogu da se kandiduju kao interesantno turističko mesto, biser kulture, duha i mira. A da li su Karlovčani iskoristili svoje potencijale, prirodne, kulturne resurse i istorijske ličnosti? Sigurno da nisu.

Sremski Karlovci čuvaju brojne uspomene na patrijarha Josifa Rajačića, koji je svojim životom i delom zadužio ne samo Karlovčane, već celu Srbiju. Patrijarh Josif Rajačić je od carske krune 1848. godine, na Majskoj skupštini, izvojevao ravnopravnost srpskog naroda i njegovo teritorijalno zaokruženje, jedinstvo koje je prvi put, posle kosovskog boja, ostvareno. S njim su Srbi nakon sto godina dobili patrijarha i patrijaršiju, i pokazali evropsko jedinstvo, te osnovali još jednu srpsku državu u Monarhiji. Do njegove pojave na Ugarskoj Dijeti, pravoslavne su zvali Vlasima i Racima, a njihovu crkvu grčko-nesjedinjenu ili šizmatičnu. Patrijarh Rajačić se izborio da se njegov narod ne zove Raci i Vlasi, nego svojim etničkim imenom Srbi, a njegova crkva Srpska pravoslavna crkva. Od njegovog vremena se u vladajućim krugovima i knjigama uvodi nacionalno ime Srbi. Kako bi izgledala Srbija danas, da nije bilo ovog velikana dela i misli?

Duhovna veza porodice Rajačić i Sremskih Karlovaca je duga preko sedamnaest decenija i još uvek snažna. Premeštanjem vladike dalmatinskog, Josifa Rajačića 1834. godine u Vršac, a kasnije na mitropolijску stolicu 1842. godine u Sremske Karlovce, baronska porodica Rajačić je (svesno i dragovoljno) raspolučena na rodne Lučane kraj Brinja i Sremske Karlovce. Mitropolitu su u pomoć u Srem, pristupili najobrazovaniji sinovi ove porodice, otac lučanski prota Luka, brat prota Teodor, sinovac major-Aleksandar i Luka advokat Vojvodine i mnogi drugi. Rajačići su doprinosili Karlovcima svojim znanjem, snagom i novcem sve do 1947. godine, kada je njihov dvor nacionalizovan, a poslednji baštinik dvora, baron brinjski Josif-Joca Rajačić, umro.

Aleksandar Rajačić, počiva u grobnici na Čeratu, okrenut ka Ilionu, baronskom dvoru, koji je sagradio u Sremskim Karlovcima. Dvor poseti po neki znatiželjni turista, koji očekuje baronsku raskoš, čas istorije o „ocu nacije“, patrijarhu Rajačiću, o hrani kroz istoriju na ovim prostorima, i o istoriji kuvanja opisanoj u Kuvaru sa dvora patrijarha Rajačića, prvoj kulinarskoj knjizi u Srba, autora Jeroteja Draganovića. Nasuprot tome, dvor je devastiran i pust, gotovo bez sadržaja.

Jednom prilikom je gospodin Siniša Jokić, kustos-istoričar Muzeja grada Novog Sada konstatovao da je povratak porodice Rajačić, u liku akademika Petra barona Rajačića u Karlovce pozitivan signal da Karlovci postaju evropsko baronsko mesto. Da Sremske Karlovce doživljava kao drugi zavičaj, Petar baron Rajačić je što delom, što svojim prisustvom u Karlovcima, stručnim i profesionalnim potencijalima dokazao učestvujući u nizu projekata: osnovao je Naučno-memorijalni centar „Patrijarh Josif Rajačić“ u Sremskim Karlovcima, i u posebnom delu Dvora uredio prostor za njegovo sedište, koje je uz pomoć braće Sorak opremio skupocenim stilskim nameštajem i opremom; učestvovao je u pripremi i realizaciji izložbe

„Patrijarh Josif Rajačić“, koja je prikazala izobilje predmeta i dokumenata iz patrijarhovog vremena i prednjačenja (ova izložba je prikazana u Muzejima Vojvodine, Zrenjanina, Beograda, Kruševca, Patrijaršijskom dvoru u Karlovcima i privukla veliku pažnju posetilaca); autor je knjige Naučno-memorijalni centar „Patrijarh Josif Rajačić“ i prestižne monografije „Patrijarh Josif Rajačić-naše i njegovo doba“, kao i filma o patrijarhu Rajačiću, u trajanju od 45 minuta, koji su promovisani širom Republike Srbije i Republike Hrvatske; na njegovu inicijativu Naučno-memorijalni centar „Patrijarh Josif Rajačić“ pokrenuo je časopis „Arhiv“; izrađene su replike medalje patrijarha Rajačića iz 1861. godine, kalendari (koji su nagrađeni) i nekoliko bronzanih odlivaka lika patrijarha Rajačića, delo Slavoljuba Caje Radojčića, kao i niz drugih izložbi, promocija, prijema, susreta i aktivnosti. Sve je to doprinelo da se osvetli istorijski, kulturni značaj patrijarha Rajačića, a tekovinama Majske skupštine posveti više pažnje.

Svakom dobronamernom čoveku je danas dobro znano da Sremski Karlovci ne bi bili to što jesu bez uloge i doprinosa patrijarha Rajačića i njegove porodice barona-brinjskih.

Ali, nepravda zbog njihovog proterivanja i nasilnog oduzimanja imovine u vreme socijalističke revolucije, do danas nije ispravljena. Porodica ne traži povraćaj imovine, već brigu i obnavljanje iste, i njeno stavljanje u funkciju na dobrobit svih. O tome gospodin Petar baron Rajačić, predsednik Srpske akademije inovacionih nauka, kaže:

-Želim da moje predsedavanje Srpskom akademijom inovacionih nauka doprinese razvoju Karlovaca. Akademija ima više od 100 univerzitetskih profesora multidisciplinarnih znanja, spremnih da se uključe u buduće projekte Sremskih Karlovaca i svojim znanjem i inovativnim potencijalom doprinesu strategiji i programima razvoja ove male Svete sredine. Ukoliko neko od čelnika Sremskih Karlovaca oseti potrebu za našim znanjima, voljni smo ih staviti na raspolaganje.

Mišljenja smo da Sremski Karlovci imaju brojne resurse i ono što može da se uradi s Karlovcima može da bude primer i drugim gradovima Srbije. Država bi od takvog resursa mogla da stvori nacionalni ponos i izvor prihoda, uveren je gospodin Rajačić.

Čime se može objasniti činjenica da u Sremskim Karlovcima nije podignut spomenik patrijaru srpskom, „ocu nacije“, velikanu, duhovniku i utemeljivaču srpstva Josifu Rajačiću. Nedostatkom sredstava se to ne može opravdati jer u Srbiji spomenike imaju znani i neznani, trubači i tamburaši, pesnici i balerine, ali i Roki Balboa i Bob Marli.

Ne radi se ovde samo o vraćanju nekakvog duga ili kompenzaciji. Dublja ljudska i moralna načela stavljaju pred Karlovčane, i celu Srbiju zadatak da podizanjem spomenika za navek usvoje tada izvojevane tekovine i da se ponašaju u skladu sa utvrđenim principima koje im je svojim besedama i uputima ostavio patrijarh srpski u amanet.